

Koncepcja Rewitalizacji

Założenia Pałacowo – Parkowego w Bukowcu

Opracowanie:

Krzysztof Korzeń

Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej

ul. Świdnicka 31, 50-066 Wrocław

Współpraca :

Związek Gmin Karkonoskich

Pałac Bukowiec, ul. Robotnicza 6, 58-533 Gmina Mysłakowice

Wrocław – Bukowiec 2011

ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA:

I. WPROWADZENIE

I.1. Informacje wstępne

I.2. Położenie

I.3. Powstanie założenia pałacowo-parkowego

II. UWARUNKOWANIA FORMALNO – PRAWNE REWITALIZACJI ZAŁOŻENIA

PAŁACOWO - PARKOWEGO

II.1 Uwarunkowania własnościowe

II. 2. Uwarunkowania konserwatorskie

II.3. Uwarunkowania dla rozwoju turystyki kulturowej

III. KONCEPCJA REWITALIZACJI ZAŁOŻENIA PAŁACOWO - PARKOWEGO

III.1. koncepcja funkcjonalna folwarku

III.2. koncepcja funkcjonalna parku

III.3. Podstawy formalno – prawne dla rozpoczęcia prac rewitalizacyjnych

IV. INFORMACJA O FUNDACJI DOLINY PAŁACÓW I OGRODÓW

I. WPROWADZENIE

I.1. Informacje wstępne

Dawny zespół zabytkowy w Bukowcu stanowi jedno z najbardziej okazałych na Dolnym Śląsku założeń pałacowo - parkowych, będący wybitnym przykładem kształtowania romantycznych parków z I połowy XIX w. Wśród rezydencji z Kotliny Jeleniogórskiej jest to najwcześniejsze, najbardziej rozległe założenie pałacowo – parkowe. Jednak w dniu dzisiejszym kompleks ten jest zagrożony kompletną destrukcją. Jedynie pałac znajduje się w dostatecznym stanie. Budynki dawnego folwarku oraz tereny parku są od lat nieużytkowane i ulegają stopniowej degradacji. Troska konserwatorska zw. z zachowaniem tego kompleksu powoduje konieczność podjęcia w najbliższym czasie szeroko zakrojonych działań budowlano - konserwatorskich mających na celu odbudowę budynków oraz pełną rewaloryzację parku. Równocześnie istnieje konieczność wypracowania podstaw funkcjonowania kompleksu w Bukowcu w dzisiejszych realiach ekonomicznych oraz znalezienie odpowiedniej funkcji dla poszczególnych budynków na terenie założenia. W ramach współpracy Fundacji Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej ze Związkiem Gmin Karkonoskich powstała koncepcja pełnej rewaloryzacji założenia pałacowo – parkowego na cele publiczne. Zakłada się, po przeprowadzonych działaniach remontowych, ulokowanie w Bukowcu szeregu instytucji związanych z edukacją, współpracą regionalną oraz trans graniczną.

I.2. Położenie

Bukowiec położony jest w południowo – wschodniej części Kotliny Jeleniogórskiej w gminie Mysłakowice w pobliżu miasta Kowary. Wieś znajduje się u podnóża, porośniętej bukami, góry Mrowiec (523 m) w bezpośrednim sąsiedztwie drogi biegnącej z Kamiennej Góry przez Kowary do Jeleniej Góry. Do wsi prowadzi również droga od strony Kapnik i Gruszkowa.

rys nr 1. Lokalizacja Bukowca na tle Kotliny Jeleniogórskiej

I.2. Powstanie założenia pałacowo-parkowego

Wraz z końcem XVIII w., po wojnach śląskich i przejściu przez Prusy od Cesarstwa Habsburskiego Dolnego Śląska pojawiły się w gospodarce i kulturze przedgórze Karkonoszy nowe zjawiska, związane z rozbudową sieci pruskiej administracji na Śląsku. Ich wynikiem było osiedlanie się w Kotlinie Jeleniogórskiej wybitnych przedstawicieli pruskiej administracji i arystokracji, takich jak hrabiowie von Reden oraz von Gneisenau. Obaj byli ludźmi wykształconymi, znającymi nowe prądy myślowe oraz nowe tendencje w sztuce, czego m.in. przejawem stała się przebudowa zakupionych przez nich pałaców na rezydencje, w Bukowcu oraz w pobliskich Mysłakowicach, gdzie w następnych latach powstała rezydencja królów pruskich. Przyczynili się obaj również do wprowadzenia wpływów berlińskiego neoklasycyzmu na te tereny. Pałac w Bukowcu przebudowany został w latach 1790–1800 przez berlińskiego budowniczego Raabe'go przy wykorzystaniu rozwiązań

charakterystycznych dla neoklasycyzmu palladiańskiego, natomiast główne wnętrza pałacowe utrzymano w stylu neoklasycyzmu antykizującego.

Przy rezydencji w Bukowcu założony został park, reprezentujący różne formy ogrodu angielskiego, stworzony pod wpływem swoistego kultu natury, wykształconego na bazie przemyśleń filozofów, pisarzy i poetów XVIII stulecia. Kult ten cechował się emocjonalnym odbiorem przyrody, w którym szczególne znaczenie miały góry. W myśl tych idei park krajobrazowy stawał się naśladownictwem pierwotnego, naturalnego krajobrazu i musiał być przestrzennie powiązany z naturalnym otoczeniem. Takie możliwości działania dawały niewątpliwie przedgórze Karkonoszy oraz Rudawy Janowickie, gdzie znajduje się rezydencja w Bukowcu. Powstało tu szczególne miejsce idylliczno-rustykalnego życia, letniego wypoczynku i bardzo ważny ośrodek towarzyskich spotkań, których formalną oprawą stały się i rezydencja, i towarzyszący jej park. Park w Bukowcu stworzony został w latach 1795–1815 według idei „ozdobnej farmy”, stanowiąc założenie obejmujące komponowane i użytkowe otoczenie zespołu pałacowego. Zajął on pagórkowaty, wylesiony, dobrze nawodniony obszar z licznymi

stawami, otaczający od północy, zachodu i południa tereny ówczesnej wsi. Pod względem formalnym park ukształtowany został według nowoczesnych tendencji w angielskiej sztuce ogrodowej, a ideowym w nawiązaniu do ówczesnych przejawów życia duchowego Prus. Stworzony na tej podstawie bogaty program zagospodarowania parku, wyrażający się przede wszystkim w obiektach jego parkowej architektury i nawiązujący do koncepcji niemieckiego ogrodu sentymentalnego. Na tle śląskich założeń ogrodowo - parkowych, ukształtowany w latach 1775–1800 park w Bukowcu był rozwiązaniem nowatorskim, inspirującym kolejne realizacje tego typu w okolicy, w tym parki w Karpnikach, a także w niedalekich Ciszy i Stanisławowie.

II. UWARUNKOWANIA FORMALNO – PRAWNE REWITALIZACJI ZAŁOŻENIA PAŁACOWO - PARKOWEGO

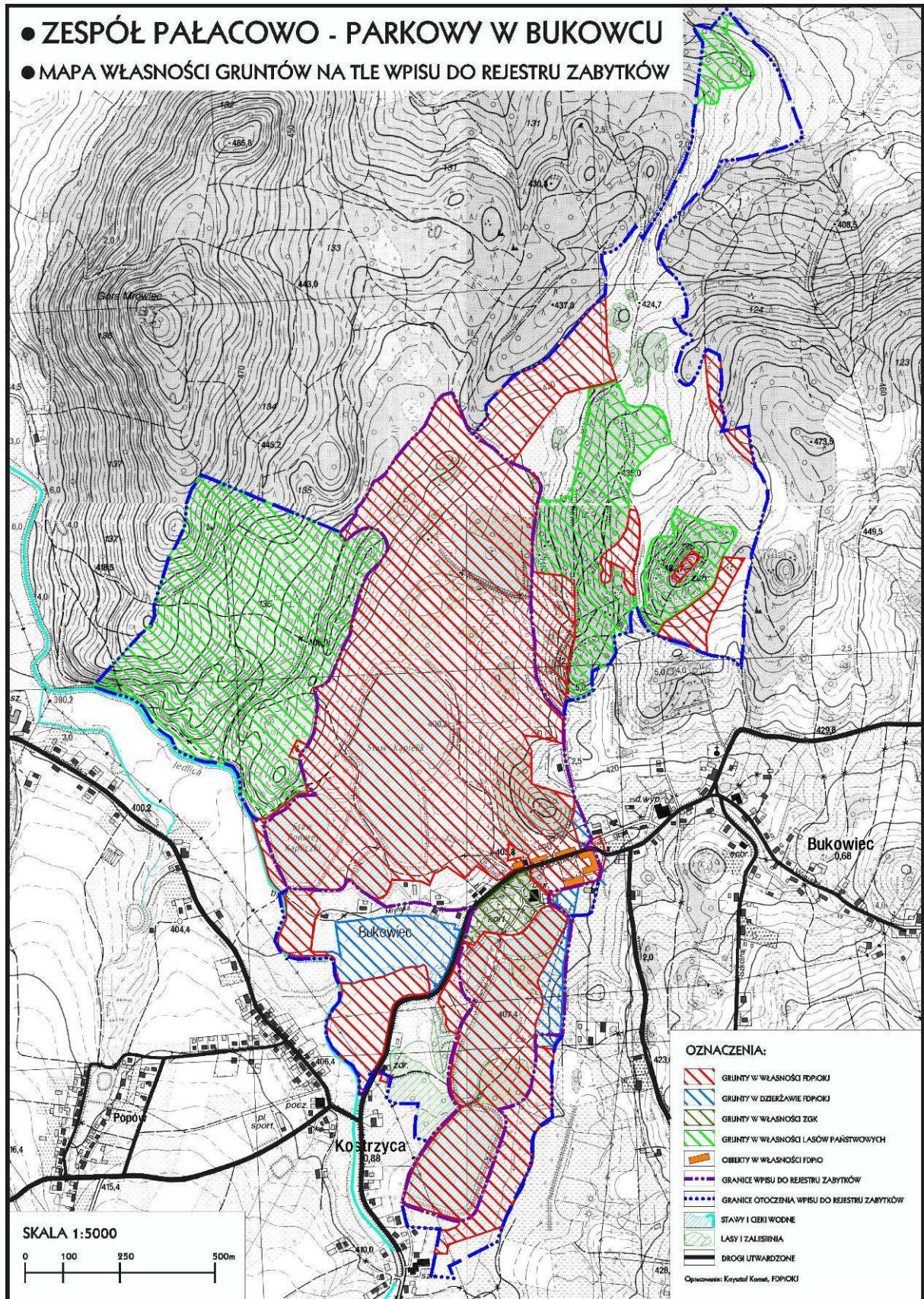
II.1 Uwarunkowania własnościowe

Zabytkowe założenie pałacowo – parkowe obejmuje obszar ok. 268 ha w tym :

- pałac z działką o pow. ok. 6 ha jest własnością Związku Gmin Karkonoskich;
- budynki dawnego folwarku oraz część terenów parku zabytkowego o pow. ok. 100 ha są własnością Fundacji Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej;
- ok. 9 ha parku jest własnością Skarbu Państwa w administracji Agencji Własności Rolnej – Oddziału Terenowego we Wrocławiu. Obecnie tereny te, są przedmiotem dzierżawy Fundacji Doliny Pałaców i Ogrodów;
- część terenów dawnego parku o pow. ok. 52 ha jest własnością Skarbu Państwa w administracji Nadleśnictwa Śnieżka w Kowarach. Tereny związane z istotnymi budowlami parkowymi tj tzw. Zamkiem Kessel'a (zw. także ruinami amfiteatru), Wieżą Wartowniczą oraz Opactwem zostało przekazanych na rzecz Fundacji na mocy umowa nr T-2125-1/08 spisana dnia 30 maja 2008 r.;
- tereny innych właścicieli lub tereny ANR nie będące w granicach dzierżawy Fundacji stanowią pow. ok. 101 ha.

Powyższe zestawienia powierzchni obejmuje tereny wpisu do rejestru zabytków oraz w otoczeniu wpisu do rejestru zabytków zgodnie z decyzją nr 468/A/04 z dnia 13 grudnia 2004 r. Istotne dla rewitalizacji całego założenia są tereny we władaniu Fundacji Doliny Pałaców i Ogrodów oraz tereny ZGK.

● ZESPÓŁ PAŁACOWO - PARKOWY W BUKOWCU
 ● MAPA WŁASNOŚCI GRUNTÓW NA TLE WPISU DO REJESTRU ZABYTKÓW

rys. nr 2. Zasięg własności Fundacji Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej na tle granic wpisu do rejestru zabytków.

II. 2. Uwarunkowania ochrony konserwatorskiej i przyrodniczej

Założenie pałacowo – parkowe w Bukowcu jest wpisane do rejestru zabytków zgodnie z decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków pod nr 901/J z dnia 14 sierpnia 1987 oraz nr 486/A/04 z dnia 13 grudnia 2004 r. Ponadto kompleks ten, znalazła się w granicach Parku Kulturowego Kotliny Jeleniogórskiej uchwalonego uchwałą podjętą 30 stycznia 2009 r. przez Zgromadzenie Związku Gmin Karkonoskich na podstawie uchwał opiniujących pozytywnie projekt utworzenia Parku Kulturowego przez:

- Radę Gminy Mysłakowice nr 111/XVIII/2008 z dnia 28.03.2008 r., na terenie obejmującym zespoły rezydencjonalne w Bukowcu, Mysłakowicach, Łomnicy, Wojanowie, Bobrowie i Karpnikach.
- Radę Gminy Podgórzyn nr XXVIII/253/2008 z dnia 01.10.2008 r., na terenie obejmującym zespoły rezydencjonalne w Miłkowie oraz Stanisławowie wraz z terenami dawnego parku przypałacowego obejmującego górę Witoszę oraz Grodną.
- Radę Miejską w Kowarach nr XXX/145/08 na terenie obejmującym zespoły rezydencjonalne Nowy Dwór i Ciszyca wraz z terenami dawnych parków przypałacowych oraz zespołem zabudowy sanatoryjno – szpitalnej Kowary – Wysoka Łąka.
- oraz Postanowienie 382/08 Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków opiniujące pozytywnie projekt utworzenia PK.

Uchwała ta, została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego nr 42 poz. 890 z dnia 12 marca 2009 r.

Jednocześnie założenie pałacowo - parkowe w Bukowcu zostało ujęte we wniosku o wpis na listę Pomników Historii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w grupie jedenastu rezydencji Kotliny Jeleniogórskiej zwanej coraz częściej Doliną Pałaców i Ogrodów. Wniosek został pozytywnie przyjęty przez Radę Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Obecnie jest przygotowywane rozporządzenie w tej sprawie, które w najbliższym czasie zostanie podpisane przez Prezydenta RP. Lista ta, stanowi najwyższe uznanie dla obiektu zabytkowego w Polsce. Równocześnie daje formalne podstawy do ubiegania się o wpis Doliny Pałaców i Ogrodów na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Ponadto założenia pałacowo – parkowe w Bukowcu znajduje się w całości na terenie Rudawskiego Parku Krajobrazowego utworzonego 6 listopada 1989 r.

II.3. Uwarunkowania dla rozwoju turystyki kulturowej

Rewitalizacja założenia pałacowo – parkowe w Bukowcu znajdującego się w Dolinie Pałaców i Ogrodów jest istotnym czynnikiem rozwoju różnych form turystyki kulturowej opartych o niespotykane nagromadzenie obiektów zabytkowych na terenie Kotliny Jeleniogórskiej. Założenie parkowe w Bukowcu po rewitalizacji będzie największym, najbardziej różnorodnym i najciekawszym spośród obiektów zabytkowych regionu. Konieczność rewitalizacji założenia oraz udostępnieniem go dla ruchu turystycznego w grupie innych rezydencji z regionu znalazła się w następujących dokumentach strategicznych:

- Wojewódzkim Programie Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami dla Woj. Dolnośląskiego – określającym m.in. potrzebę utworzenia Parku Kulturowego chroniącego dziedzictwo kulturowe Kotliny Jeleniogórskiej;
- Strategii Subregionalnego Produktu Turystycznego – określającej, iż jednym z głównych produktów turystycznych, wspieranych systemowo w subregionie Karkonosze – Góry Izerskie, jest Dolina Pałaców i Ogrodów w tym także założenia pałacowo – parkowe – Bukowcu;
- Koncepcji Rozwoju dla Regionu Karkonoskiego – określającej m.in., iż jednym z komponentów zrównoważonego rozwoju regionu jest troska o znajdujące się tu dziedzictwo kulturowe;
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego dla gminy Mysłakowice określającego zasady ochrony i udostępnianie dziedzictwa kulturowego na terenie gminy;
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju dla gminy Mysłakowice – określającej, iż jednym z głównych czynników rozwoju gospodarki jest turystyka oparta m.in. na dziedzictwie kulturowym regionu;
- Programie Rozwoju Turystyki na lata 2007-2013 dla gminy Mysłakowice – określającej, iż jednym z głównych czynników rozwoju potencjału turystycznego jest turystyka oparta m.in. na dziedzictwie kulturowo-przyrodniczym regionu;
- Planie Odnowy Miejscowości na lata 2007-2003 – określającym priorytetowe działania w celu poprawy życia mieszkańców, pośrednio poprzez działania zmierzające do rewitalizacji dziedzictwa kulturowego;
- Planie Ochrony Rudawskiego Parku Krajobrazowego obejmujący swoimi ustaleniami Bukowiec i określającym w sposób równorzędny priorytety i działania zmierzające do poprawy środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego na terenie RPK;
- Szlaku turystycznym o znaczeniu ponadregionalnym dla województwa dolnośląskiego „Dolina Pałaców i Ogrodów” będącym jednym z głównych walorów turystycznych dla Dolnego Śląska oraz wspieranym w działaniach promocyjnych przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego;
- Koncepcji Szlaku Turystycznego „Via Montana” – mającej na celu wyznaczenie samochodowej trasy turystycznej, która ma przebiegać w pobliżu najcenniejszych przyrodniczo i kulturowo obszarów Sudetów i Karpat w tym m.in. poprzez Dolinę Pałaców i Ogrodów,
- Projekcie ED-C III "Via Regia" realizowanym przez Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu (WBU) – mającym na celu aktywizację i rozwój obszarów, położonych w zasięgu oddziaływania III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego w tym m.in. Regionu Karkonoskiego i Doliny Pałaców i Ogrodów.

W/w dokumenty strategiczne związane z rozwojem turystyki w regionie jednoznacznie podkreślają konieczność oraz zasadność realizacji działań związanych z rewitalizacją założenia pałacowo – parkowego w Bukowcu. Ponadto dają podstawy do ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe na realizację zadań związanych z rozwojem turystyki na terenie Kotliny Jeleniogórskiej.

III. KONCEPCJA REWITALIZACJI ZAŁOŻENIA PAŁACOWO - PARKOWEGO

III.1. Koncepcja funkcjonalna zespołu folwarcznego oraz pałacu.

Rewitalizacja założenia pałacowo – parkowego w Bukowcu oparta jest o współpracę Fundacji Doliny Pałaców i Ogrodów ze Związkiem Gmin Karkonoskich i opiera się na koncepcji stworzenia na terenie Bukowca siedziby szeregu instytucji związanych z edukacją, współpracą regionalną oraz transgraniczną. W ramach tych działań po zakończonych pracach rewaloryzacyjnych planuje się utworzyć na terenie założenia:

na terenie Folwarku (budynki A,B,C,D,E):

- Integrycyjnego Centrum Edukacyjno – Szkoleniowego,
- siedziby Fundacji Doliny Pałaców i Ogrodów,
- Europejskiej Szkoły Zawodów Artystycznych,
- filii wyższych uczelni z Wrocławia,
- ośrodka pobytowego wykorzystywanego przez studentów oraz domu pracy twórczej np. dla członków SKZ, SHS, Izby Budownictwa czy Architektów.

w Pałacu (budynek F)- Centrum Współpracy Regionalnej z siedzibami:

- Związku Gmin Karkonoskich,
- Zarządu Parku Kulturowego Kotliny Jeleniogórskiej „Dolina Pałaców i Ogrodów”,
- Redakcji czasopisma „Karkonosze”,
- Europejskiej Szkoły Zawodów Artystycznych.

rys. nr 3. Zespół pałacowo - parkowy w Bukowcu

il. nr 2. Wizualizacja zabudowań folwarcznych w Bukowcu po odbudowie.

Przewiduje się dla poszczególnych budynków folwarku następujące funkcje:

- **budynek „A”** – dawnego budynku mieszkalno – gospodarczego (funkcja określona w warunkach zabudowy :mieszkalna, hotelowa, usługowa, gastronomiczna, administracyjna, rekreacyjna) z wykorzystaniem głównie na cele schroniska młodzieżowego z usługami gastronomicznymi oraz salami dydaktycznymi zlokalizowanymi w skrzydle południowym. Sale ogólnodostępne będą się znajdować na parterze budynku z wykorzystaniem dawnej sklepionej stajni na cele gastronomiczne. W pozostałych pomieszczeniach parteru znajdzie się zaplecze kuchenne – gastronomiczne wraz z zapleczem socjalnym, pomieszczenia recepcji. Kondygnacja pierwszego piętra oraz poddasza będzie przeznaczona na pokoje pobytowe z ilością 3-5 miejsc noclegowych połączonych z odrębnymi łazienkami z węzłem sanitarnym.

il. nr 3. Wizualizacja budynku „A” po odbudowie.

- **budynek „B”** – dawniej obory (funkcja określona w warunkach zabudowy :hotelowa, usługowa, administracyjna, rekreacyjna) z wykorzystaniem na cele schroniska młodzieżowego na kondygnacji poddasza oraz sale wielofunkcyjną z zapleczem

techniczno – sanitarnym na pierwszej kondygnacji.

- **budynek „C”** - dawnej stodoły – (funkcja określona w warunkach zabudowy: konferencyjno – wystawiennicza) z wykorzystaniem uniwersalnym na salę wystawienniczą i zamiennie: bankietową, koncertową, teatralną, konferencyjną. W budynku tym znajdzie się również niezbędne zaplecze sanitarne dla przewidywanych funkcji. Sala ta będzie jednoprzestrzennym wnętrzem wykorzystywanym głównie w sezonie wiosenno – jesiennym. Obiekt ma również być udostępniany dla prowadzenie nieodpłatnej działalności edukacyjno – kulturalnej dla mieszkańców pobliskich miejscowości.
- **budynek „D”** - dawnego budynku administracyjnego – (funkcja określona w warunkach zabudowy: administracyjno – mieszkalna) z wykorzystaniem na biura FDPIO, ZGK (pierwsza kondygnacja + poddasze) oraz mieszkania dla pracowników. Ewentualna funkcja alternatywna dom pracy twórczej np. dla SKZ, SHS, Izby Budownictwa czy Architektów. W przyziemiu w dawnej części powozowni funkcja wystawienniczo – konferencyjna)

il. nr 4. Wizualizacja budynku „E” po odbudowie.

- **budynek „E”** – dawnego browaru – (funkcja określona w warunkach zabudowy: administracyjno – konferencyjny) z wykorzystaniem uniwersalnym na salę wystawienniczą i zamiennie: bankietową, koncertową, teatralną, konferencyjną. W budynku tym znajdzie się również niezbędne zaplecze sanitarne dla przewidywanych funkcji oraz część przeznaczona na mieszkanie dla pracowników kompleksu.

Ponadto w ramach zagospodarowania terenów dawnego dziedzica folwarcznego przewiduje się wprowadzenie niezbędnej ilości miejsc parkingowych dla samochodów osobowych i autobusów wraz z urządzeniami rekreacyjnymi.

III.1. Koncepcja funkcjonalna parku

Dla terenów parku przewiduje się wprowadzenie ogólnodostępnych funkcji turystyczno – edukacyjnych związanych z dawnym zagospodarowaniem zabytkowego założenia pałacowo – parkowego. Planuje się remont oraz odtworzenie dawnych budowli parkowych oraz wprowadzenie w nich nowych funkcji (oznaczenia w nawiasach są zgodne z Koncepcją Zagospodarowania Parku przedstawioną na il. nr 4):

- **Herbaciarnia – pawilon grecki (3)** – pawilon zlokalizowany w centralnej części kompleksu parkowego – funkcja punktu widokowego z możliwością organizacji wystaw tematycznych, koncertów plenerowych. W pawilonie tym planuje się także utworzenie punktu informacji w okresie letnim.
- **Dom kryty mchem (6)** – obiekt nieistniejący. Planuje się rekonstrukcja budowli lub zastąpienie go nowym obiektem w miejscu wcześniejszej budowli (np. transfer domu przysłupowego lub szachulcowego) – możliwe funkcje piknikowe, gastronomiczne i ewentualnie zaplecza dla działań sportowych. (wypożyczalnia rowerów, kładow, nart biegowych, itp.).
- **Krąg Druidów (7)** - grupa głazów symbolizująca niegdyś świątynie pogańską położona na północ od zespołu folwarcznego. Po uczytelnieniu element ten będzie stanowił jeden z elementów szlaku romantycznego.
- **Chatka Rybaka (18)** – obiekt nieistniejący. Odbudowę obiektu planuje się na podstawie materiałów ikonograficznych lub translokację niewielkiego domu przysłupowego – możliwa funkcja gastronomiczna – smażalnia ryb będąca uzupełnieniem znajdującego się w pobliżu kąpieliska.
- **Opactwo (20)** - pawilon zlokalizowany w zachodniej części kompleksu parkowego – funkcja punktu widokowego z możliwością organizacji wystaw tematycznych.
- **Studnia renesansowa - templariuszy (21)** – obiekt nieistniejący. Planuje się powrotną translokację studni z Namysłowa w pobliże Opactwa. Po odtworzeniu studnia ta będzie stanowiła jeden z elementów szlaku romantycznego.
- **Pieczara w skale (26)** - obiekt położony w zachodniej części kompleksu w skarpie nad Jedlicą. Planuje się odtworzenie pierwotnego zagospodarowania terenu wraz z ścieżkami dojścia. Obiekt będzie pełnił funkcję miejsca piknikowego oraz punktu widokowego w kierunku Karkonoszy.
- **Platforma Widokowa (27)** – obiekt znajduje się w zachodniej części parku na naturalnym występie skalnym nad brzegiem Jedlicy. Po odtworzeniu barier ochronnych oraz schodów terenowych obiekt będzie stanowił jeden z punktów widokowych na terenie parku.
- **Oranżeria – salon pałacowy (35)** – obiekt nieistniejący. Planuje się rekonstrukcję pawilonu w pobliżu pałacu oraz tzw Stawu Szczupakowego. Obiekt ten, będzie pełnił funkcję kawiarni połączonej z małą gastronomią.
- **Ława marmurowa (36)** – obiekt nieistniejący znajdujący się niegdyś w niewielkiej odległości na południe od pałacu w pobliżu stawu młyńskiego. Planuje się jego odtworzenie na podstawie projektów oraz litografii archiwalnych. Będzie stanowił punkt widokowy na Karkonosze.
- **Wieża widokowa (42)** - pawilon zlokalizowany w północnej części kompleksu parkowego na – funkcja punktu widokowego z możliwością wprowadzania czasowej funkcji obserwatorium astronomicznego.

- **Zamek Kessel'a zw. amfiteatrem (42)** – obiekt zlokalizowany w północnej części kompleksu parkowego w bezpośrednim sąsiedztwie wieży widokowej. Planuje się odtworzenie zagospodarowania terenu z punktem piknikowym na szczycie i ewentualnym miejscem spektakli plenerowych,
- **Pergola – plac wypoczynkowy (43)** – obiekt w bezpośrednim sąsiedztwie Herbaciarni stanowiący element małej architektury z ogólnodostępnym terenem rekreacyjnym.

Dla realizacji funkcji rekreacyjnych na terenie parku zostanie udostępniony kompleks stawów, które w części zostaną połączone ze sobą systemem kanałów. Kompleks obejmuje stawy, ciek wodny oraz elementy zagospodarowania parku położone w ich bezpośrednim sąsiedztwie :

- **Staw kamienisty (9)** – staw wysunięty najbardziej na północ kompleksu parkowego będzie stanowił enklawę dla dzikiego ptactwa wodnego. Planuje się jak najmniejszą ingerencję w zagospodarowanie stawu. Staw będzie od północy połączony z **Trzęsawiskiem (10)** będącym rezerwatowym terenem podmokłych z charakterystyczną dla tego typu obszarów fauną i florą. Ciek wodny - stanowiący ujście ze Stawu Kamienistego planuje się zamienić w **Strumień z kaskadą (8)** nawiązującą do podobnych tego typu rozwiązań w innych parkach romantycznych.
- **Staw łabędzi (12)** – jest to najmniejszy staw w kompleksie parkowym położony w północnej części założenia. Planuje się utrzymanie tu istniejącej enklawy gniazdowania dzikich łabędzi.
- **Staw Komielnik (15)** - jest to największy staw w kompleksie położony w centralnej części założenia. Planuje się zagospodarowanie tego stawu na funkcje turystyczne wraz z **Kąpieliskiem naturalnym (16)** znajdującym się w pobliżu cypla i Chatki Rybaka. W pobliżu Kąpieliska będzie znajdować się tzw. **Polana słoneczna** – pełniąca funkcję **plaży trawiastej (17)**. Uzupełnieniem zagospodarowania turystycznego stawu będzie **Przystań Łódek (19)** znajdująca się przy jego południowych brzegach w pobliżu ścieżki spacerowej biegnącej z Folwarku w kierunku Opactwa.
- **Staw ponurej kapliczki (22)** – położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie Opactwa w zachodniej części założenia parkowego. Planuje się wykorzystanie tego stawu na potrzeby plenerowych przedstawień teatralnych odbywających się na specjalnie do tego celu skonstruowanych **Pływających wyspach (25)**. Dla widowni będą zagospodarowane brzegi stawu oraz zostaną zbudowane **Pomosty drewniane (23)** wychodzące kilkanaście metrów w głąb stawu. Staw ten będzie zasilany **Strumykiem z kaskadą (29)** płynącym przez niewielką grupę drzew znajdującą się w pobliżu Opactwa.
- **Rzeka Jednlica (28)** - zamyka kompleks parkowy od południa. Planuje się w części zagospodarowanie brzegów rzeki dla uczytelnienia jej przebiegu w pobliżu Pieczary.
- **Staw Ogrodowy (30)** – niewielki stan znajdujący się w centralnej części założenia. Planuje się wykorzystanie tego stawu dla hodowli i ekspozycji ozdobnych roślin wodnych z wprowadzeniem przy Przystani Łódek kwiaciarni z tego typu roślinami.
- Odrębnym kompleksem jest zespół stawów znajdujących się w południowo wschodniej części parku na południe od pałacu oraz folwarku. W skład tego kompleksu wchodzi: **Staw Pałacowy z wyspą (34)**, **Staw młyński (37)**, **Staw Szczupakowy (38)**, **Staw Długi (39)** oraz **Staw Gniewków (40)**. Ten zespół stawów będzie pełnił głównie funkcję hodowlaną wraz z możliwym wprowadzeniem zaplecza w postaci ławek i pomostów dla sportów wędkarskich.

BUKOWIEC

ZAŁOŻENIE PAŁACOWO-PARKOWE

1. Pałac
2. Folwark
3. Herbaciarnia - pawilon grecki
4. Dom Ogrodnika
5. Sad
6. Dom Kryty Mchem
7. Krag Druidów
8. Strumień z kaskadą
9. Staw Kamienisty - ostoja ptactwa wodnego
10. Trzesańsko - ekspozycja roślinności bagiennej
11. Zwierzyńiec
12. Staw Łabędzi - ostoja ptactwa wodnego
13. Olszyna - las leśnowy
14. Łąka - pastwisko dla owiec
15. Staw Kapielnik
16. Kapielnik naturalne
17. Polana słoneczna - plaża trawiasta
18. Chałka Rybaka
19. Przysłań łódek
20. Opactwo
21. Studnia renesansowa
22. Staw Poutrej Kapliczki - ogród poetów
23. Pomosty drewniane - stanowiska wędkarskie
24. Grota - kapliczka
25. Pływające wyspy
26. Pieczara w skale
27. Platforma widokowa
28. Rzeczka Jedlica
29. Strumień z kaskadą
30. Staw Grodowy - kolekcja nenufarów
31. Użytki rolne - uprawa roślin, łąki, pastwiska
32. Parkingi
33. Park przypałacowy
34. Staw pałacowy z wyspą
35. Oranżeria - salon pałacowy
36. Ława marmurowa
37. Staw Młyński
38. Staw Szczupakowy
39. Staw Długi
40. Staw Gniewków
41. Polana widokowa
42. Wieża widokowa z amfiteatrem
43. Pergola - plac wypoczynkowy

rys. nr 4. Koncepcja zagospodarowania parku w Bukowcu.

Zagospodarowanie parku będzie się także opierać na elementach gospodarki agrarnej nawiązującej do historycznego zagospodarowania parku romantycznego oraz folwarku. Planuje się na terenie Bukowca prowadzenie:

- **Sadów (5)**- w części kompleksu parkowego w pobliżu Domu Ogrodnika planuje się odtworzenie sadu z najpopularniejszymi drzewami i krzewami owocowymi.
- **Zwierzynca (11)** – w północnej części założenia planuje się utworzenie we współpracy z Ogrodem Zoologicznym z Wrocławia hodowli dzikich zwierząt charakterystycznych dla tego rejonu Sudetów.
- **Łąk - pastwiska dla owiec (14)** – w północno – wschodniej części założenia w pobliżu Zwierzynca planuje się pozostawienie wolnych terenów dla wypasu zwierząt.
- **Tereny użytków (upraw) rolnych (31)**- w południowo wschodniej części założenia na terenach nie związanych bezpośrednio z głównym kompleksem zabytkowego parku planuje się utworzyć rezerwę terenów rolnych, łąk i pastwisk dla przewidzianych funkcji związanych z prowadzeniem Zwierzynca.

Ponadto dla uatrakcyjnienia parku planuje się wprowadzenie na terenie parku ptaszarni bażanciarń, ogrodów kwiatowych oraz ogrodów zielnych.

Na terenie parku planuje się utworzenie szlaków turystycznych wytyczonych tak aby prowadziły turystów po jego całym terenie w ramach różnych tras tematycznych wyposażonych w tablice informacyjne, kierunkowskazy z informacjami dot. gatunków przyrodniczych i budowli ogrodowych itp. Planuje się utworzenie:

- **Szlaku Romantycznego** – przebiegający po budowlach romantycznych znajdujących się na terenie kompleksu parkowego oraz na terenie Bukowca. Szlak będzie rozpoczynał się w pobliżu Pałacu (1), następnie prowadził w kierunku Herbaciarni (3) , Studni Renesansowej (21) , Kapliczki (24), Pieczary (26) , Platformy widokowej (27), Opactwa (20), Krąg druidów (7), dom ogrodnika (4), Wieży widokowej, Zamek Kessel'a , Kościoła Karczmy Sądowej, Folwarku oraz będzie się kończył przy Pałacu. Dla urozmaicenia szlaku planuje się stworzenie ekspozycji w Opactwie dot. budowli romantycznych na terenie Kotliny Jeleniogórskiej oraz najbardziej charakterystycznych tego typu założeń parkowych na terenie Europy.
- **Szlaku Botanicznego** – obejmującego ścieżkę dydaktyczną przy Domku Ogrodnika oraz przy Stawie Ogrodowym.
- **Szlaku Krajobrazowego** – przebiegającego po najbardziej reprezentacyjnych punktach oraz polanach widokowych na terenie założenia. Szlak będzie rozpoczynał się przy Herbaciarni (3) i następnie biegł brzegiem Stawu Kompiełnik z którego rozciąga się doskonały widok w kierunku Opactwa, następnie szlak będzie przebiegał rozległą polaną widokową, której zamknięcie stanowi oś widokowa w kierunku Śnieżki. Szlak następnie będzie poprowadzony brzegiem Stawu Ponurej Kapliczki oraz Stawu Ogrodowego i wracał w kierunku Pałacu.
- **Szlak Rowerowy** - jako część szklaku po Dolinie Pałaców i Ogrodów będzie prowadził od strony południowej z Pałacu w Ciszyca groblami w południowej części założenia, przechodziła przez kompleks pałacowo – folwarczny i dalej biegł na północ w pobliżu m.in. Domku Ogrodnika, Domku Krytego Mchem i dalej wychodząc z kompleksu parkowego prowadził w kierunku pałaców w Łomnicy oraz Wojanowie.

- **Szlaku Geologicznego** – prowadzącego po występujących formach geologicznych i erozyjnych na terenie założenia parkowego. Szlak będzie prowadził brzegiem rzeki Jedlicy w kierunku Pieczary. Ponadto szlak będzie obejmował profil geologiczny Karkonoszy, który zostanie zbudowany w pobliżu Pieczary.

Oprócz opisanych wyżej szlaków tematycznych budowle parkowe oraz elementy charakterystyczne na terenie całego założenia będą połączone rozległym systemem ścieżek spacerowych oznaczonych odpowiednimi drogowskazami oraz tablicami informacyjnymi.

III.2. Podstawy formalno – prawne dla rozpoczęcia prac rewitalizacyjnych

W ramach działalności fundacji są opracowywane kolejne projekty związane z rewitalizacją założenia folwarczno – parkowego. W pierwszej kolejności zostały opracowane koncepcje funkcjonalne dla folwarku oraz parku wraz z projektem zagospodarowania zieleni, następnie uzyskano decyzje o warunkach zabudowy dot. całego kompleksu folwarcznego i dla części budynków zostało uzyskane pozwolenie na budowę. Obecnie są finalizowane prace zmierzające do uzyskania wszystkich niezbędnych pozwoleń i decyzji dla pozostałych budynków folwarku i budowli na terenie parku. (pełny wykaz stanowi załącznik do niniejszego opracowania).

IV. INFORMACJA O FUNDACJI DOLINY PAŁACÓW I OGRODÓW

Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej jest organizacją pożytku publicznego (opp). Została powołana w 2005 roku. Współpracuje ona z kilkunastoma innymi instytucjami zarządzającymi obiektami zabytkowymi w Regionie Karkonoskim. Działalność Fundacji koncentruje się wokół promocji dziedzictwa kulturowego Regionu, prowadzonej pod hasłem "Dolina Pałaców i Ogrodów". W ramach tego zadania realizowane są przedsięwzięcia edukacyjne, wydawnicze i popularyzatorskie. W ostatnim czasie powstał m.in. samochodowy szlak turystyczny, oznakowany tablicami informującymi „Dolina Pałaców i Ogrodów” oraz drogowskazami kierującymi do obiektów zabytkowych. Obecnie - wspólnie z gminami powiatu jeleniogórskiego – Fundacja prowadzi prace nad wytyczeniem i oznakowaniem tras spacerowych pomiędzy założeniami pałacowo-parkowymi Kotliny.

Do priorytetowych zadań Fundacji należy także ochrona i odbudowa zabytków na terenie Kotliny Jeleniogórskiej. W ostatnich latach przeprowadzone zostały prace rewitalizacyjne na terenie założenia pałacowo-parkowego w Wojanowie, w Pałacu Paulinum w Jeleniej Górze oraz w Dębowym Dworze w Karpnikach. Obecnie najistotniejszym projektem Fundacji jest rewaloryzacja zespołu pałacowo-parkowego w Bukowcu z zamiarem utworzenia tu Integracyjnego Centrum Edukacyjno - Szkoleniowego. Fundacja poszukuje także kolejnych inwestorów zainteresowanych odbudową obiektów zabytkowych w Kotlinie Jeleniogórskiej.

W ramach współpracy z samorządami lokalnymi działalność Fundacji przyczyniła się do zwrócenia uwagi na potrzebę rewitalizacji zabytków regionu jako jednego z głównych czynników rozwoju turystyczno – gospodarczego. W ramach realizacji tej polityki samorządy lokalne skupione w subregionie Karkonosze – Góry Izerskie będą realizowały w najbliższych latach działania zbieżne z celami statutowymi Fundacji, a zmierzające m.in. do rewitalizacji zabytkowych wież i punktów widokowych, parków oraz rozbudowy infrastruktury okołoturystycznej i promocji produktu turystycznego „Dolina Pałaców i Ogrodów”. Ponadto w 2009 r., ściśle współdziałając ze Związkiem Gmin Karkonoskich, Fundacja doprowadziła do utworzenia na terenie trzech gmin największego Parku Kulturowego w Polsce. W ostatnim czasie przez Fundację został opracowany i złożony do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego wniosek o wpisanie założeń pałacowo – parkowych z Kotliny Jeleniogórskiej na Listę Pomników Historii Prezydenta RP. Uzyskana w ostatnim czasie pozytywna decyzja w tej sprawie daje podstawy do ubiegania się o wpisanie "Doliny Pałaców i Ogrodów" na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Dane adresowe Fundacji:

Osoba do kontaktów : Krzysztof Korzeń – Dyrektor Fundacji, Pełnomocnik Zarządu;
tel. 0 717822232, tel. kom. 502 212 882; e-mail: k.korzen@dolinapalacow.pl,
www.dolinapalacow.pl; ul. Świdnicka 31, 50-066 Wrocław.